

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

2022/2 (49.)

FŐ TÁMOGATÓNK:

Nemzeti
Együttműködési
Alap

MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
ALAP

Marton Jenő-díjasok 2022-ben

Ez év júniusában szervezési nehézségek miatt nem tudtuk megoldani a Marton Jenő-díjak személyes átadását, így ismét postán küldtük el az oklevelet és a pénzjutalmat a partner iskoláknak, amelyek ballagási ünnepségein az igazgatók adták át azokat a díjazott tanulóknak, akiknek méltatását az alábbiakban a nevelőtestület ajánlása alapján adjuk közre.

A rezi **Nagy Attila Ferenc** tanárai egybehangzóan dicsérik segítőkészségét, és diáktársai is mindig számíthatnak rá. Jó magatartása, szorgalma példaértékű, komolyan vette a továbbtanulást, és mindent megtett, hogy eredményei javuljanak. Nem csak önmagára gondol, diáktársait figyelmezteti, ha rosszban sántikálnak. Tanáraitól mindig megkérdezi, miben segíthet. Gyakran takarította fel egyedül az osztálytermet is. Az iskolai közösségi életben rendszeresen részt vesz, iskolai rendezvényeken megbízhatóan, sikeresen szerepel. Nem volt olyan év, hogy ne vállalkozott volna valamilyen tanulmányi versenyre, többnyire történelem tantárgyból, amelyet nagyon szeret. Idén egy egyéni és két csapatversenyen vett részt. Lelkesen és kreatívan tart kiselőadást bármilyen történelmi témában.

Vallásos családban nevelkedik, öt gyermek közül ő a legidősebb. Lelkiismeretes, jó testvér, mindig odafigyel és vigyáz a kisebbekre. Vasárnaponként rendszeresen ministrál és felolvas a szentmiséken. Vidám természetét a legnehezebb élethelyzetekben is megőrizte, sosem hangzottatta az iskolában, milyen családi nehézségeken ment át ebben a tanévben, inkább társait is igyekezett felvidítani.

A keszthelyi Csány-Szendrey Általános Iskola Belvárosi Tagiskolájában az idei tanévben különösen nehéz volt a Marton Jenő díjra egy tanulót kiválasztani a nyolcadik évfolyamból. Ennek oka nem a tehetségek hiányában, hanem ellenkezőleg, a kiváló, szorgalmas tanulók kiemelkedően nagy számában keresendő. Ha pusztán a tanulmányi és versenyeredményeket vesszük figyelembe, akkor is az osztály egyharmadát javasolhatnánk e nagy múltú díjra. Ha a tanulmányi eredményeken kívül a szorgalmat, a lelkiismeretességet és a tiszteletudást nézzük, akkor az egész osztály kivonulhatna a Marton Jenő díjat átvenni.

Pózvai Pannát kitűnő tanulmányi eredményei, versenyeredményei, szerény személyisége, tiszteletu-

dó magatartása emeli ki – tanárai egységes véleménye alapján – még ebből a kimagaslóan jó osztályból is. Versenyeredményeit többnyire matematika tárgyból érte el. Az idei tanévben Newton Kupán matematika tantárgyból első helyezést, Varga Tamás Matematikaversenyen megyei első helyezést ért el. A tavalyi tanévben a Megyei Matematika Versenyen első helyezést, a Zrínyi Ilona Matematika Versenyen első helyezést, a Varga Tamás Matematikaversenyen szintén megyei első helyezést ért el.

A Marton Jenő díj eredeti szabályzata szerint „A díjat azon iskolák (vagy azok jogutódjai), tanulmányi munkában és közösségi teljesítményben kiemelkedő nyolcadik osztályos diákjai kapják, amelyekben korábban Marton Jenő tanított.” Kuratóriumunk sajnálattal vette tudomásul, hogy ezen iskolák közül a szentgyörgyvári megszűnt, és Zalaváron is már csak alsó tagozat működik. Mindkét intézmény jogutódja a Sármelléki Általános Iskola, amelyik nehéz helyzetben van a Marton Jenő-díjra történő ajánlásoknál, hiszen a fogyatkozó létszámú falvakban, Marton Jenő eredeti munkahelyein már az is előfordulhat, hogy nincs is nyolcadik osztályos tanuló, vagy ha van is, az egyre kevesebb nyolcadikos között nem biztos, hogy van a Marton Jenő-díjra érdemes. Ezért is fogadtuk külön örömmel, hogy a sármelléki iskola nevelőtestülete idén két zalavári tanulót terjesztett fel Marton Jenő-díjra.

Csepregi Lilla egészen kis kora óta céltudatosan készül felnőtt életére. Szeret szerepelni, énekelni, szavalni; érzéseit, érzelmeit felvállalja és kimutatja akár közönség előtt is. Hamar megmutatkozott tehetsége, egészen kis korától szerepelt a

Pacsirta Gyermekdal Fesztiválon, rendszeres résztvevője volt a Tiszán innen, Dunán túl népdaléneklési versenynek. Szólóban és kiségyüttes kategóriában is szépen teljesítve sok-sok arany minősítéssel tért haza a „Szép Zalában születtem” területi és megyei fordulójáról, a Gergely-napi művészeti fesztiválokról.

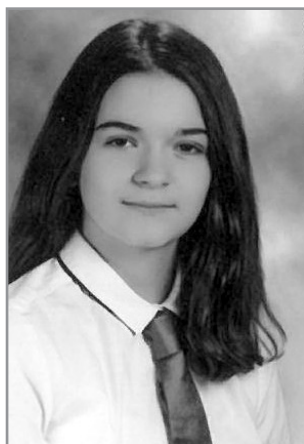
Már alsó tagozatos korában látszott az irodalom iránti érdeklődése, olvasó- és mesemondó versenyeken indult. Mikor felsős lett, versmondó versenyek szereplőjévé vált, többször indult eredményesen a József Attila versmondó versenyen Keszthelyen. Az idei tanévben a megyei fordulóra is továbbjutott, és ott második helyezést ért el. Ő maga is ír verseket, melyek közül néhányal benevezett versíró versenyre is. Iskolai szakkör keretében belekóstolt a színjátszásba.

Közel áll hozzá a zene, a tánc. Több éven át táncolt modern tánc-csoportban, tagja volt a Georgikon Néptáncgyűttes gyermektánc-csoportjának, jelenleg a Tüskevár Néptáncgyűttesben táncol.

Mindemellett iskolai teljesítménye is kiemelkedő. Az évek során végig kitűnő vagy jeles bizonyítvánnyal büszkélkedhetett. A tanórákon nyújtott teljesítménye mellett több szakkör munkájában is tevékenykedett, részt vett a diákönkormányzat munkájában. Rendszeres szereplője volt iskolai megemlékezéseknek és ünnepélyeknek, de biztosan lehetett rá számítani a falusi műsorok szervezésekor is. Példás szorgalommal, kitartó lelkesedéssel segítette mindig tanárai és társai munkáját.

Torma Emese 2014-ben kezdte meg általános iskolai tanulmányait

az első osztályban. Hamar megmutatkozott, hogy osztálya egyik legtehetségesebb tanulója kitűnő képességekkel. A tanulás nem okozott neki gondot, az általános iskolai bizonyítványában a nyolc év alatt végig jeles és kitűnő értékelések szerepelnek. A tanórákon bizonyítja, hogy jó képességeivel, aktivitásával osztályának kiemelkedő tanulója, tanárai biztosan számíthatnak rá az óraszervezések során. Matematikából szinte valamennyi, általános iskolásoknak szervezett tanulmányi versenyen elindult, és szép eredményeket ért el a Zrínyi Ilona és a Kenguru matematika megmérettetéseken. Stabil tudása megmutatkozott a történelem, a biológia és a magyar órákon, de a fizika és a kémia órákon is. Társainak szívesen segít, tudását átadja, így támogatja őket.

Bede Nelli

Volt egyszer egy csapat

A létrejötté a rendszerváltás eseményeinek köszönhető. Hónapokig név nélkül en dolgoztunk tovább. A régi neveket használni akkor nem volt sikk, nem mintha nem lehettünk volna büszké a csapat névadójára. A körülmények miatt mindenképp újat akartunk. A csapatgyűlés kimondta a csapat megszűnését, vagyonának átadását az iskolai közösség számára. Minden anyagi és tárgyi tulajdon nélkül, kevés feladatot vállaló kollégával kezdtük, illetve folytattuk a tevékenységünket. Minden megváltozott...

A felnőtteket megkértem, hogy írásban jelezzék az önkéntes munka vállalását. Nem sokan maradtunk. A gyerekeket újból jelentkeztettem a szülői beleegyezést is kérve az úttörő-

A tanórákon kívül is aktív szereplője az iskolai életnek. Gyakran szerepelt iskolai és faluszintű műsorokban, gyorsan és könnyen tanult akár verset, akár prózai szöveget. A megemlékezések, ünnepélyek, iskolai és faluszintű rendezvények állandó szereplője. A műsorok színvonalát énekhangja megmutatásával is emelni tudta. Jellegzetes, erős, karakteres hangját már alsós korában is sokat hallhattuk nemcsak iskolai rendezvényeken, hanem népdaléneklési versenyeken is. Rendszeres résztvevője volt a Tiszán innen, Dunán túl népdaléneklési versenynek, számtalan arany minősítéssel tért haza a „Szép Zalában születtem” területi és megyei fordulójáról vagy éppen a Gergely-napi művészeti fesztivárról Gyenesdiásról. Szólóban és kiségyüttes kategóriában is évről évre szaporította elismeréseinek számát, és öregbítette az iskola hírnevét.

Rendszeresen sportol. Évek óta nagy kitartással és szorgalommal űz küzdősportokat, ezen a területen is számos versenysikert bezsebelve.

Emese céltudatosan készül a felnőtt életre. Orvos szeretne lenni. Kitartásának és kiemelkedő tanulmányi eredményének és sikeres felvételijének köszönhetően a jövő tanévtől a keszthelyi Vajda János Gimnázium biológia tagozatos osztályának tanulója.

Nehézségek, akadályok sora jellemezte ezt az időszakot. Mindig azt tartottam, hogy a család és a hagyományok meghatározóak az ember életében, erre alapoztam a további közös munkát.

Az első szakasz az útkeresés.

A második társakkal együtt.

A harmadik a kilátástalanság korszaka.

Útkeresés

Rövid idő alatt körvonalazódott, hogy kikkel megyünk az úton tovább. A megmaradt kis csapat igen lelkes volt, nem zavarta őket, hogy az iskola falai közt nem találkozunk, hanem a szabad természetben. A találkozások adták a későbbi egyik fő tevékenységünk, a természet és környezetvédelem választását. A faluban tett séták alkalmával ismerkedtünk környezetünkkel, értékeinkkel, így már a második terület, a honismeret is a palettánkra került.

Voltak, akik egyik témakörrel sem szerettek volna foglalkozni, számukra a szabadidős foglalkozás, a sport, természetjáró és a tűzoltó foglalkozások voltak az elérhető programok.

Társakkal együtt

Hamarosan rájöttünk, hogy a rendszerváltás után Pest megyében mindössze 3 csapat maradt Gomba, Tárnok és Dömsöd településen. Megkerestük egymást, és létrehoztuk az Úttörők Pest Megyei Társulását az ÚPMT-t. A programjaink bővültek, szomszédoltunk egymásnál, közös főzések, kirándulások és ünnepek tették változatosabbá a választható lehetőségeket az itthoniakon kívül. A táborokat is közösen szerveztük, mely megoldás volt, mert a felnőtt kísérők így adottak voltak. Felosztottuk a feladatokat, tette mindenki a dolgát. Kapcsolatok, barátságok születtek.

Lassan híre ment a környéken a hangulatos programjainknak, és egyre többen kérték a felvételüket a csapatba, amely már névvel is rendelkezett: „Mi közösségünk”.

A felvett közösségi tagok lakhelye Ráckeve, Szigetbecse, Lórév és Budapest. Felvételük feltétele, mint minden többi tagnak is, valamelyik témakörben dolgozni, mert csak akkor jogosultak a kirándulásokon, táborozá-

sokon való részvételre. Öröm volt látni a lelkesedésüket, ahogy dolgoztak és segítették egymást.

Közben folyamatosan írtam a pályázatokat és pályáztam az ÚPMT. Ezeknek köszönhetően jártuk be az országot, táboroztunk kedvezményesen és térítésmentesen. Sajnos, helyben a közösségi munkát vállaló kollégák száma nem bővült, viszont lelkes szülők, fiatalok segítségére mindig számíthattam.

Úgy döntöttem, hogy a speciális igényű tanulókkal foglalkozom, ez viszont a szervezési munkát megnehezítette, viszont bővült a tagság velük. Ők is bekapcsolódtak, kitartóan dolgoztak, szép sikereket értek el.

Kilátástalanság

A pályázati lehetőségek megfo-

gyatkoztak, egy-egy pályázat beadását több oldal, kötelezően csatolandó igazoláshoz kötötték, részletes költségvetés, program részletesen kidolgozva. Mindez, ha nyert is, utólagos finanszírozás a költségvetés egy kis töredékére, teljes, tételes elszámolást kérve. Ekkor hagytam abba a pályázatok írását.

A pénzügyi feltételek megcsappanása maga után vonta a nagy utazós programok elmaradását.

Közeledett a nyugdíjazásom, és nem találtam senkit, aki tovább vitte volna a közösségi munkát. Elérkezett a nap, amikor a csapat vezető nélkül maradt, és bejelentettem a megszűnését.

Volt egyszer egy csapat, amely a 2760. számú „Mi közösségünk” nevet viselte.

A dömsödi csapat az 1993-ban Csillebércen első ízben megrendezett "Süssünk, főzzünk korszerűen, egészségesen!" gasztronómiai vetélkedő döntőjében 1993-ban (fent), és a "versenyművük" (lent)

Fotó: Várhelyi Miklós

Görbedi Miklós

ÉN ÍGY KEZDTEM...

Sokáig töprengtem azon, hogy megírjam-e úttörő emlékeimet. Végül arra a meggyőződésre jutottam, hogy nincs jogom megfosztani az utókort annak az élménynek a megismerésétől, amelyben nekünk, első áttörővezetőknek volt részünk.

Azt hiszem, hogy sehol az országban nem volt két egyforma lehetőségű úttörőmunka. Így hát minden első próbálkozás érdekes lehet a mozgalom egész történetének megismeréséhez.

Az alsó fokú iskolák a felszabadulás után még az egyházak kezében voltak. A tanítók is az egyházaktól kapták javadalmazásukat. Nem csoda hát, ha a 45-46-os években kevesen figyeltek oda egy demokratikus ifjúsági mozgalom szárnybontogatásaira. A vidéki településekre el sem jutott ezeknek a híre. A falusi fiatal értelmiségiek inkább a politikai pártok ifjúsági tevékenységébe kapcsolódtak be. (DISZ, SZIM, EPOSZ stb.)

Az osztályharc élesedésével ezek nagyrésze még ettől a munkától is visszahúzódott. Az a kevés, aki vállalta a harcot, fiatalon került vezető beosztásba a gazdasági és társadalmi életben. Ezek látószögéből már kiesett a 14 éven aluli fiatalok ifjúságpolitikai munkája.

Talán ez is magyarázata annak, hogy az ifjúságnak ezen részével csak a 47-48-as években kezdenek szélesebb körben is foglalkozni.

Ebben az időben államosították az iskolákat. A falusi pedagógusok is lassan felszabadultak az egyház nyomása alól. Állami alkalmazottak lettek, bérüket is innen kapták. Zömük – de főleg a fiatalok – világnézetükben is eltávolodtak az egyházak tanításaitól.

Létrejött a munkásegység és politikailag is nyitottabbá válhatott a gyermekmozgalom.

A fentieket persze csak most, idős fejjel visszatekintve látom így. Akkor, a 45-46-os években legfeljebb csak vágyaim voltak, de egyáltalán nem tud-

tosult bennem, hogy a politikai harcok kimenetelétől függ egyéni életünk alakulása is.

Magam ugyan ráéreztem az újra. Ott is voltam mindenütt, ahol fiatal értelmiségiekre volt szükség. Természetesen az én tevékenységemben is érződött a szülők fékező, tompító hatása.

A debreceni kollégium diákja voltam. Itt már a felszabadulás előtt is érvényesültek demokratikus törekvések. Gáborjáni Szabó Kálmán, Barla Szabó Ödön a tanáraink voltak. Megjártam a keleti frontot, ettem a hadifogllyok kenyerét.

A felszabadulás előtt állami tanító voltam, természetes hát, hogy hazatérésem után sem akartam egyházi iskolában dolgozni. Büdszentmihály-Forgáchát tanyán kezdtem tanítani 1945 szeptemberében.

A felszabadulás után az egyházi iskolák már nem igen tudtak új tanítói állásokat szervezni. Sok tanító nem tért még vissza iskolájához, így tanítóhiány volt. A tanulási kedv pedig megnőtt. A háború miatt kimaradt tanulók be akarták fejezni tanulmányaikat.

A protestáns egyházak vezetői segítségért kértek az államtól. Az állami szervek engedélyezték, hogy állásnélküli állami tanítókat egyházi iskolákba alkalmazzanak. Természetesen ezek bérét az állam vállalta magára.

Az én tanyai iskolámat kevés létszámú tanulója miatt 1945 októberében megszüntették. Ezt megtudta a tiszalöki református egyház és kikért a Debreceni Tankerületi Főigazgatóságtól. Így 1945. november 1-től a tiszalöki református iskola állami tanítója lettem.

Nem életrajzot akartam a fentiekben írni, de úgy éreztem, hogy a későbbiek megértéséhez ennyit tudni kell ahhoz, hogy kikből lettek az első csapatvezetők.

Nekem könnyebb helyzetem volt a tiszalöki iskolában, hiszen anyagilag nem függtem az egyháztól. Mertem propagandistája lenni minden új politikai kezdeményezésnek. Az állami vezetők jobban is számítottak rám, mint állami tanítóra.

Már 1946 elején elküldtek egy politikai tanfolyamra és utána megbíztak a járás tanítói számára szervezett ideológiai tanfolyam vezetésével. Ezt havonta egyszer Tiszalökön tartottuk.

A tanfolyamvezetőknek 3 havonként felkészítés volt Nyíregyházán. Ilyen előkészítésen vettem részt 1947 tavaszán is, amikor Dövényi Zoltán nyíregyházi tanító adott egy füzetecskét. A Gyermekbarátok Országos Egyesülete adta ki. A kiadvány a 6. számú úttörőkiadvány, a címe „*Úttörő mozgalom az iskolában*”. Fedőlapján kékinges, fehérnyakkendő fiúk és lányok nemzetiszínű zászlót emelnek a magasba. A fedőlap belső oldalán az úttörő induló kottája és szövege. Az előszót Szávai Nándor írta. Ebben a mozgalom célját így jelölte meg: „*Az Úttörő mozgalom célja az, hogy összefogja a gyermeki erőket, azokat, amelyek eddig helytelen irányba folytak el és azokat is amelyek felismerhetetlenül elkallódtak, felhasználatlanul maradtak. Tudja, hogy a gyermek nem kis felnőtt, hanem gyermek még. Hagyja játszani, mozogni, énekelni, kacagni, de ugyanakkor irányítja, hogy a gyermek játéka közben megismerje az életet, kötelességet, a kitartást, s a becsületet. Önmagától jöjjön rá arra az igazságra, hogy ő is része a nagy közösségnek, amelytől nemcsak vár, hanem amelynek ő is ad. Ismerje meg, hogy nincsenek jogok kötelességek nélkül. Érezze, hogy az igazság mérlegének serpenyőjére rá kell helyezni munkáját, különben nem mérnek számára sem lelki megelégedést, sem fizikai kenyeret. Csupa olyan bölcsességre tanítja meg kis úttörőit a mozgalom, amelyet szóval nem lehet megtanítani, csak példával. De a példát nem adhatják a nagyok, kik egészen más világban élnek, ezt a példát csak a gyermek adhatja a gyermeknek. Ez az úttörő mozgalom ereje.*”

A fentiek olvastán megéreztem, hogy óriási nevelési lehetőségek kínálkoznak az úttörő mozgalomban. Ízlelgettem a mozgalom szervezetét és felépítését, az őrs, a csapat létrehozásának lehetőségeit.

Ekkor már egy általános iskolai tanyai kollégium igazgatója voltam Tiszalökön. A tanulóotthon növendékei körében kezdtem az első szervező munkát, s májusban már működött egy fiú és egy lány őrs 10-10 fővel. Annyira szerették, hogy minden nap volt őrsi foglalkozás. Megtanulták az úttörő indulót, a foglalkozásokon játszottak, énekeltek, kacagtak.

Görbedi Miklós, az úttörőmozgalom első vezetőinek egyike 1983-ban vetette papírra visszaemlékezését. A közölt dokumentum- és képanyag a megszűnt vajai úttörőtörténeti múzeum gyűjteményéből került kalandos úton és számos viszontagság után alapítványunk gyűjteményébe — a dokumentumok állapota e viszontagságokat tükrözi.

A kollégistákhoz kijártak játszani a községi gyerekek is, és bekapcsolódtak az őrsi munkába. Az iskolában mégis nehezen ment a szervezés, mert az úttörők kék zászlajában levő arany csákány és az úttörő elnevezés sok félreértésre adott lehetőséget. Viszik Oroszországba útépítéshez követ törni azt, aki úttörő lesz. Istentagadónak, kommunistának nevelik a gyermekeket stb. – mondogatták. A szülők a propaganda hatására ellenezték gyermekeik belépését, de a fiatalok hamar megszerették a mozgalmat, és titokban is eljártak a foglalkozásokra.

Gyakorlatilag tehát 1947 őszén már létezett szervezett úttörőélet, habár sem működési engedély, sem csapatvezetői megbízás nem volt. Az úttörő foglalkozások vonzották a gyerekeket és lassan a szülők is kezdtek megbarátkozni vele. 1948 áprilisában már gondolhattam a csapat hivatalos megalapítására is. Írtam az Országos Szervezési Osztálynak, ahonnan 1948. április 23-án az alábbi levelet kaptam:

„Görbedt Miklós csapatvezető, Tiszolcs Szabolcs megye. Folyó hó 19-én kelt leveledet megkaptuk, melyből örömmel állapítjuk meg, hogy az úttörő mozgalmat már is megszeretted. A csapat megalakítását tudomásul vesszük. A választott „Rákóczi Ferenc” nevet a csapat megtarthatja. Jelen levélünkkel egyidejűleg postázzuk a rak táron levő kiadványainkat, a hiányzó anyagot, amint a nyomdából megkapjuk, pótlólag el fogjuk küldeni.

A mellékelt csapatkérdőívet kitöltés után kérjük Dr. Csernik József ifjúsági szakelőadónak Debrecen Tankerületi Főigazgatóság címre megküldeni szíveskedj.

Az egyenruha árairól legközelebbi levélünkben szolgálunk felvilágosítással. A jelvény ára: a 1.50 forint, melyet előzetes értesítés mellett utánvételt postázunk. További lelkes munkát kívánva vagyunk úttörő köszöntéssel Előre! Balázs Jenő sk. Országos Szervezési Osztály.”

A levél vétele után azonnal megkértem a működési engedélyt. Az napon belül meg is érkezett. Ma már nem emlékszem pontosan, de talán 872 volt a csapat száma. A már korábban is működő két kollégiumi őrshez csatlakozott öt új őrs, mely az iskolában alakult meg. Így a csapatnak 7 őrsé és 78 úttörője volt. Néhány hónap alatt minden úttörő az előírásnak megfelelő egyenruhát viselte. Ekkor már fehér ing és kék nyakkendő a szabvány. A szoknya és a nadrág sötétkék. A nyak-

kendőt egy piros színű fagyűrű fogta össze. Sötétkék színű sapkát is hordtak (kődvágó), melynek a bal oldalán volt a fémből készült csapatszám és az úttörő jelvény. Az úttörő munkában kitűnt pajtás – a csapatvezetőség engedélyével – kék nyakkendőjére piros szegélyt varrhatott.

Ebben az időben az úttörő munka az őrsi keretben teljesedett ki, fontos volt hát az őrsvezetők képzése. Eleinte itt helyben szerveztük tanítási szünetekben az őrsvezetők több napos felkészítését. Később kihasználva az általános iskolai tanulóotthon adta lehetőségeket, 3 napos bentlakásos tanfolyamokat tartottunk mind a saját, mind a szomszédos csapatok őrsvezetői számára.

1948 őszén már központi őrsvezetőképző iskolára is küldtünk úttörőket. Dicsékvés nélkül állíthatom, hogy nagyszerű őrsi munka folyt a csapatban. A gyermekek öntevékenyen szervezték az úttörő munkát. Annnyira szerették a mozgalmat, hogy a csapatvezetőségnek kellett csökkenteni a foglalkozások számát. Heti két alkalommal engedélyeztük az őrsi összejöveteleket. Az őrsi tevékenység a szabadban folyt. A kezdeti időszakban sok volt az alaki foglalkozás. Úgy gondoltuk, hogy az egyenruhás gyerekeknek fontos, hogy fegyverrel és egységesen mozogjanak.

Az alaki foglalkozások mellett nagyon sok mozgalmi és népdalt tanultak. Könnyebb volt a menetelés a dal ritmusára. Nem maradt őrsi összejövetel játék és tánc nélkül sem. A következő játékokat kedvelték: Üsd a harmadikat, tüzet viszek nem látjátok, hátulsó pár előre fuss, labda kiszorítás, bigézés, számháború stb. Igen kedvelték a népitáncokat is. Ezek nem voltak tisztán koreografáltak, de dalra, mozgásra, vidámságra hívtak.

A hétvégeken – míg szép idő volt – gyalogos és kerékpáros kirándulásokra mentünk. Negyven-ötven kilométeres körzetben bejártuk a környék valamennyi nevezetes helyét. (Tokaj, Sárospatak, Széplak, Hollóháza, Füzer, Boldogkőváralja, Regéc-vár stb.)

A csapat tevékenysége végleg megnyerte a szülők rokonszenvét is. Kirándulásainkra elkísértek bennünket. Őrsi zászlókat, nyakkendőket varrtak.

A községi ünnepeknek, felvonulásoknak is kedves színfoltjai voltak az egyenruhás úttörők (május 1., április 4., augusztus 20.) Nem egy esetben kiérdemelték a MDP akkori járási tit-

kárának elismerését, aki több alkalommal vett részt úttörő foglalkozásokon is, a csapat naplójába elismerő, biztató sorokat írt.

A községi ünnepek reggelén 6 órakor indult a csapat az iskolából a Rákóczi úton a mai benzinkút felé, majd a Táncsics úton a vasútállomás előtt a volt malomig. Innen a Kossuth úton vissza az iskoláig. Az útvonalon mozgalmi és népdalokat énekeltek. Fegyverrel meztelen harcoltak ki maguknak. Ez volt a zenés ébresztő, hiszen nem volt még a községben hangosanbeszélő, sem ilyenre alkalmas zenekar. A lakosság már várta ezeket a nótázásokat és a kapukból integettek úttörőinknek.

Nekem mint csapatvezetőnek csak indítanom kellett a csapatot. A további irányítást már a gyermekvezetők végezték. Természetesen előző nap csapatgyűlésen megbeszéltük a programot, meghallgattuk javaslataikat és meghatároztuk a tennivalókat. Valahogy nagyobb önállósággal rendelkeztek akkor a gyerekek. Volt nagyon sok jó elgondolásuk, ötletük és főleg mertek kezdeményezni.

A csapat tagjai folyamatosan jótanulási versenyben állottak egymással, de a nem úttörő gyerekekkel is. Az úttörők segítették egymást a felkészülésben. Már akkor kialakult a tanulópár hálózat minden tudatosság nélkül. A jótanulók segítették a gyengébbeket, hiszen az őrök is versenyben állottak egymással.

Hetenként értékeltük a tanulmányi munkát, és személyekre szóló tanácsokat, feladatokat adtunk. Dicsértük azokat, akik eredményesen segítették a gyengéket. Általában ebben az időben a vezetői munkának fontos része volt a dicséret. Büszke is volt arra bármelyik úttörő, ha piros szegélye lehetett a nyakkendőjének, vagy a csapatgyűlés színe előtt dicséretet kapott.

A kiemelkedő tanulmányi eredményt elérők „Jótanulási Erdemrendet” kaptak. Ez központi kitüntetés volt, a csapat felterjesztése alapján részesülhetett ebben valaki. A mi csapatunkban hárman kapták meg ezt az értékes kitüntetést: *Sebestyén Erzsébet, Hegyi Ilona és Bedő Ottó*. Pénzjutalomban részesült *Ráduly Anna és Gyebnár István*.

A kitüntetések az 1948/49-es tanév végén az „Úttörő nap”-on adtuk át a pajtasoknak. Ennek a napnak a programját a megyei ifjúsági előadó egy körlevélben kötelezően előírta.

„1./Fogadalomtétel, 2./ a 8.osztályosok átadása a MINSZ-nek /SZIT, EPOSZ, Diákszövetség/, 3./ a 3. osztályosok felvétele, 4./ a jótanulási kitüntetések kiosztása. Ezután veendő a kiküldött testnevelési-ének stb. bemutató anyag. Ez mindenütt községenként feltétlenül s így csinálendő meg!”

Csapatunk igen jól működő, fegyelmezett gyermekközösség volt. Végezhetünk hát szervező munkát is. A járás valamennyi pedagógusának havonta egyszer ideológiai átképző értekezletre kellett jönnie Tiszalökre. A tanfolyamot én vezettem és felhasználtam arra is, hogy kollégáimmal megismertessem az úttörő mozgalmat. Beszéltem az úttörő munkáról, majd mikor érdeklődést láttam, úttörőket is vittem a foglalkozásokra. Előbb egy egyenruhás úttörőn mutattam be a viseletet, és elmondtam, hogy mit jelképeznek. Legközelebb már egy egész őrs állt kollégáim előtt. Több alkalommal is végig néztek őrsi foglalkozást, amit az úttörők teljesen önállóan vezettek. Főleg a fiatal tanítók kaptak kedvet az úttörő munkához. A járás több községében megpróbálkoztak úttörőcsapatot létrehozni, de az ellenséges propaganda miatt nem nagyon sikerült.

Még a gyermekeket is távol tartotta. Ekkor vetődött fel a gondolata annak, hogy egy-egy őrsünk látogasson el a környező iskolákba és segítse a csapatalakítást.

Ettől kezdve meghívásra egy őrsünk egyenruhát öltött és kerékpárral meglátogatta az iskolát. Beérve a községbe kettesével kerékpároztak és végig dalolták az utcát. Az iskola udvarán játszani, dalolni, táncolni kezdett az őrs. A helybeli gyerekek előbb csak nézték őket, majd néhányan bekapcsolódtak a játékba. (A zakatolás nagy tömeg mozgatására alkalmas játék volt.) Gyerekek beszélgettek a gyerekekkel. Meséltek az úttörőélet szépségéről, s buzdították őket a csapat létrehozására. Az ilyen hírverő, szervező portyák hatására alakultak meg a csapatok Büdszentmihályon (ma Tiszavasvári/, Tiszadadán, Tiszadobon, Prügyön, Csobajon, Bájon és Tiszaladányon. Erre így emlékezik a tiszavasvári csapat vezetője az „50 úttörőév Szabolcs-Szatmár megyében” című kiadvány 12. oldalán:

„1948-ban hozzánk is eljön Tiszalökről Görbedi Miklós toborzó kis serege. Még a szülői értekezleten is szerepelnek. Bemutatják az úttörő életet. Másnap 87 fővel megalakul a csapat...”

Hírünk túljutott a járásunk határára, s még Nagyhalsz községbe is elhívtak toborozni bennünket. Részlet Nagyhalsz csapatkrónikájából:

„Nehezen indult a csapatélet, mert a szülők között az a hír terjedt, hogy azért lesznek úttörők a gyerekek, mert utak törésére viszik őket. Aztán megjelentek a tiszalöki egyenruhás úttörők. Dalban, táncban mutatták be, hogy milyen szép az úttörőélet. Úttörővezetőjük nyakkendő köté a nagyhalszi gyerekeknek, sapkát is kapnak és ez az egész most már a szülőknek is tetszik.”

Rakó József is megemlékezik az „50 úttörőév Szabolcs-Szatmárban” című könyv 4. oldalán:

„Hát bizony kutya nehéz volt megküzdeni az egyházi rémhírekkel. Pogánynevelő az úttörő, útépítésre viszik majd őket, hiszen azért az úttörő név, meg ilyesmi. A szülők pedig elhitték. De ha már nagyon nehezen ment a szervezés, akkor üzentek a tiszalöki csapatnak, s azok hamarosan megjelentek. Szép egyenruhába léptek a szülők és gyermekek elé. Dalban, jelenetben mutatták be, hogy milyen szép élet az úttörőé. Ruhájukat is felpробálták a „civilék”. Sikerük volt. A csapatok jó barátságának gyökerei ezekre az első évekre nyúlnak vissza.”

Mi pedig ma is büszkék vagyunk arra, hogy több mint tíz úttörőcsapat létrehozásában segítettünk.

Az új csapatokat továbbra is patronáltuk, rendezvényeiken műsortadtunk, segítettük a névadó ünnepségeket.

A „Dobó Katica” és „Ady Endre” úttörőcsapatok vezetőitől Büdszentmihályról 1949. március 22-én az alábbi meghívót kaptuk:

„Úttörő csapataink f. hó 27-én vasárnap de. 11 órakor a központi iskola udvarán ünnepséget rendeznek, amelynek keretében fogadalmat tesznek és csapatzászlókat avatnak. Erre az ünnepségre Járasi titkár pajtást szeretettel meghívjuk és elvárjuk.

Szeretném Pajtás, ha egy 10-12 főből álló csoporttal jönnél át, s egy jó műsorszámmal szerepelnétek. Kint lesznek a nyíregyháziak is és ők is szerepelni fognak. A pajtások déli ellátásáról gondoskodunk. Büdszentmihály, 1949. március 22. Kollár Anna csapatvezető, Mozga József csapatvezető.”

Mi valamennyi meghívásnak eleget tettünk, és színes műsorunkkal általános tetszést arattunk. Megszerették úttörőinket a környéken, és egymást ér-

ték a meghívások. Mentünk szívesen, hiszen szerepléseink után mindenütt erősödött és nőtt az úttörők száma.

A rendszeres őrsi, raj és csapatösszejövetelekhez, valamint dokumentumaink elhelyezésére csapatotthont szerettünk volna. Az iskola igazgatójától kaptunk egy használaton kívüli tantermet. Ezt társadalmi munkában – a szülők bevonásával – teljesen rendbe hoztuk. Elkészítettük az őrsi és raj falrészeket. A csapatotthonban helyeztük el a zászlókat és az akkori időknek megfelelő jelszavakat, jelmondatokat. (Jótanulással előre a hazáért!, Úttörő becsülettel készülj a vizsgádra!, Előre a jó bizonyítványért!, Előre jótanulással a Fesztiválért!) Itt kaptak helyet a jótanulási grafikonok is. A faliújságokat a csapatfalra tettük. Ennek témája is elsősorban a tanulás volt. A csapatotthont 1949. augusztus 20-án avattuk fel. Nagyon készültünk az avatásra. Meghívtuk a párt és községi vezetőket. Műsor keretében mutattuk be az úttörő életet. Nagyon sok szülő is jelen volt, és mindenki elismeréssel beszélt az úttörőkről. A csapatnaplóba történt beírások meglehangúak és biztatóak voltak. Az úttörők pedig boldogan vették birtokba a csapatotthont.

1949-re mindinkább érvényesült a csapatok munkájában a központi irányítás. A tanácsi választásokon táncdal, dallal kellett köszönteni a választókat. De járták a határt is, ahol az úttörő köszöntőbrigádok csaszuskákkal, rigmusokkal dicsérték az élenjáró dolgozókat. Voltak helyek, ahol még a begyűjtés munkájába is befogták az úttörőket.

A hálátlan feladatok és a gyermeki érdeklődésen kívüli munkák nem használtak a mozgalomnak. A mi csapatunk igen jó közösség volt, ezért nem tudta megbontani ez az időszak sem. De Tardoson, Csobajon és Bájon ismét kellett a segítség, hogy a csapatok megmaradjanak. Mi örömmel küldtünk ismét egy-egy őrsöt az ottani csapatmunka erősítésére.

Eszünkbe sem jutott, hogy úttörő munkánkért jutalmat vagy kitüntetést kapjunk. Mégis nagyon jól esett, s igen büszkék voltunk, amikor 1949. március 15-én „Ságvári-vándorzászló”-t kapott a csapat. A zászló átadása községi ünnepségen történt, és velünk örültek a szülők, de a szomszédos úttörőcsapatok is. Előző este lampionos felvonulást tartottunk. Reggel pedig nótaszóval adtunk zenés ébresztőt. Még éveken át birtokoltuk a zászlót, és nem

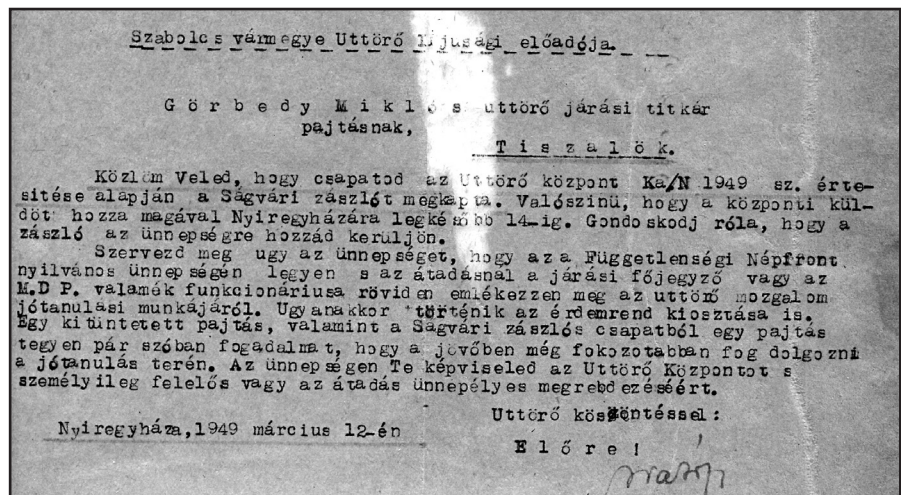
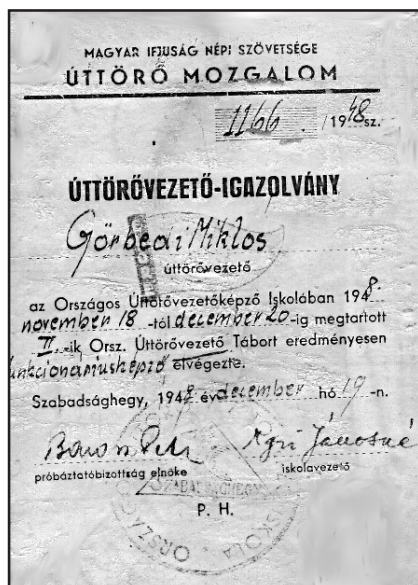
kis büszkeséggel hivatkoztak arra úttörőink, hogy ők a tiszalöki Ságvári zászlós II. Rákóczi Ferenc úttörőcsapat tagjai.

Én is mint felnőtt vezető szívesen viseltem az úttörő egyenruhát. Több mozgalmi tanfolyamon vettem részt. Elvégeztem a megyei úttörő titkár által szervezett csapatvezetői iskolát. 1948. augusztus 21-től szeptember 5-ig pedig Budapesten a Szabadsághegyi országos csapatvezető-képző iskolán vettem részt. Nagyon szerettem a mozgalmat. Gondolom, hogy ezt érezték meg a szervezési osztályon is, amikor funkcionárius-képzőre hívtak. 1948. november 23-án az alábbi levelet kaptam Szabolcs Vármegye Tanfelügyelőjétől:

„Értesítem a pajtást, hogy ezen sorok kézhezvétele után a szabadsághegyi úttörő funkcionárius iskolára menjen fel, miután az úttörő megyei titkárt erről táviratilag értesítették és szólították fel.”

Boldogan utaztam és jelentkeztem az iskola vezetőjénél. Itt sok minden tudatosult bennem, amit eddig csak ösztönösen csináltam. Kemény egy hónap volt. Kora reggeltől késő éjszakáig tanultunk, gyakoroltunk. Jártunk nagyüzemekben és fővárosi úttörő csapatoknál. Vidéki agitációs munkát is vállaltunk. Én Biatorbágyon voltam a Mindszenty-per idején propaganda előadásokat tartani.

Az iskolát kiváló eredménnyel végeztem el. Igazolványom 1166/1948 számú, melyet Baross Péter a próbázatóbizottság elnöke és Egri Jánosné iskolavezető írt alá és a Szabadsághegyi Országos Úttörővezetőképző Iskola pecsétjével látott el.

Az értesítés
és a Ságvári-zászló

Ma is egyik legkedvesebb úttörő emlékem az a fehér textil háromszög, melyben egy zöld fenyőág van barna tobozzal, sárga színű „Szabadsághegy” felírással. Kevesen viselték még akkor az úttörő ing bal zsebe fölé ezt a jelvényt.

Hazatérésem után külön választottuk a fiú és lány úttörőket. A fiúcsapat továbbra is a II. Rákóczi Ferenc nevet viselte, az új lánycsapat pedig a Zrínyi Ilona nevet vette fel.

1949. január 3-án a Debreceni Tankerületi Főigazgatótól 343-22/1948 szám alatt az alábbi levelet kaptam:

„Az Úttörő Mozgalom Országos Központja Szervezési Osztályának javaslatára Görbői Miklós állami tanító pajtást megbízom, hogy a Dada alsó járás általános és népiskolaiban az úttörő csapatokat ellenőrizze és új csapatokat szervezzon.

Felhívom Igazgató Urat, hogy a járási úttörő titkár irányító és ellenőrző munkáját mindenben a leghatározottabban támogatni és elősegíteni szíveskedjék.

Debrecen 1949. január 3-án. A tankerületi főigazgató rendeletéből: Dr. Csernik József főigazgató ifjúsági szakelőadó, tankerületi úttörő titkár.”

Ezután hozzákezdttem a 12 községből álló járás iskoláiban az úttörő élet irányításához, segítéséhez. Munkámat

könnyítette, hogy a járás szinte valamennyi úttörőcsapatát mi szerveztük meg, és később is támogattuk, segítetük tevékenységüket. A csapatvezetők is általam ismerték és szerették meg annak idején a mozgalmat.

Mint járási úttörő titkár természetesen nem lehettem csapatvezető is. Fájó szívvel, de átadtam a csapatomat. Az értelmem tudta, hogy ez így helyes, de a szívem csak fájt a csapatmunkáért. Hiába lett az én egy csapatom helyett 25 csapatom, mégis nagyon nehéz volt megválnom azoktól az úttörőktől, akikkel több mint két évig minden jóban és rosszban együtt voltunk. Mennyi örömben és közös sikerben volt részünk! Mennyi kedves kirándulás, tábor! Nem szakadtam el tőlük, de a csapatvezetőjük nem én voltam már. A fiú csapatot Adorján Tibor tanító, a lány csapatot Adorján Tiborné tanító-nő vette át.

1950. szeptember elsejétől több községből álló körzeti iskola igazgatója lettem. Megváltam a közvetlen úttörő munkától, de mint igazgató messzemenően segítettem az úttörő tevékenységet. 1957-től újra a tiszalöki csapatban voltam rajvezető. 1959-ben a csapaton belül egy vízi szakörsőt alakítottam, melyet 1961-ig vezettem.

1962-től 1967-ig közművelődési területen dolgoztam, de akkor is min-

Görbedi Miklós szakrajvezetőként vízitúrán

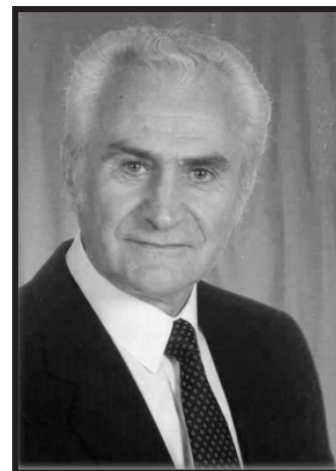
dig patronáltam egy-egy úttörő őrsöt. 1967-ben megyei szakfelügyelő lettem. Amikor 1975-ben az úttörő parlamenten felmerült az igény ismét egy vízi szakőrsre, én vállalkoztam a szervezésére és 1978-ig vezettem is. Végig eveztek a Szamost Vásárosnaményig, a Tiszát Tiszalökiig, a Keleti-Főcsatornát Darvasig, a Köröst Csongrádig, s tovább a Tiszát Szegedig. Túráztunk a Bodrog teljes magyarországi szakaszán.

A ma is működő vízi szakrajnak 66 úttörője van. Nagyszerű vízitúrák teszik felejthetlenné a nyarakat. Egészségi állapotom miatt 5 éve már csak tanácsokkal segítem munkájukat. Ez évben szerveztük meg az első vízi úttörők 25 éves találkozóját, melyen a mai „vizesek” is ott voltak, és nagy érdeklődéssel hallgatták az „öregek” túraemlékeit. Farkasétvágygal ettek a vízparton főtt bográcsgulyásból. Vi-

dáman daloltak együtt „öreg” és fiatal vizesek. Egyszóval felejthetetlen úttörő nap volt gyermeknek és felnőttnek.

Már egy évtizede hagyomány, hogy én avatom a kisdobosokat és úttörőket. Nekem is nagy élmény évenként látni a több száz fős, egyenruhás vidám kisdobosokat és úttörőket. Boldog vagyok, hogy az általam kezdett munka nem volt hiábavaló. A sok szépen öltözött gyermek, az öntudatos, bátor fellépés szívet-lelket gyönyörködtető látvány. Szép és nemes munka az ifjúságot nevelni, oktatni és milyen felemelő velük örülni, szórakozni, játszani.

Őszintén kívánom, hogy az úttörő szervezet erősödjék tovább! Mai vezetői is tudjanak többet adni, hogy a mindenkor úttörők még szebbnek, még boldogabbnak érezzék a jelent! Bízsanak a jövőben és legyenek a felnőtt társadalom építő dolgozói!

Bodor Mihály

(1934. január 11 – 2022. október 12.)

Már igen fiatalon, 1952 szeptember-től határőrtiszt, 1966-tól az Egyesített Tiszti Iskola, majd az 1967-ben létrejött Kossuth Lajos Katonai Főiskola BM határőr szaktanszékének tanára 1992-ben bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig. A hazafias-honvédelmi nevelés elkötelezett szakértőjeként 1951 és 1966 között patronálta a kiskunhalasi határőr kerületben működő, majd 1967-től fővárosi és szentendrei úttörőcsapatok tevékenységét. 1973-tól a Pest megyei Honvédelmi Nevelési Szakbizottság és az Úttörőgárda vezetője. 1974-től 1989-ig a MÚSZ Országos Tanácsának tagja. Számtalan túra, tábor, verseny szervezője, a katonai főiskolások úttörőcsapatok munkájába való bekapcsolásának kezdeményezője és elősegítője.

A honvédelmi nevelőmunka módszereit, gyakorlati tapasztalatait foglalta össze az Ésszel, szívvel, erővel (1982) c. kiadványban.

Aktív tagja volt a Magyar Pedagógiai Társaság Mozgalmopedagógiai Szakosztályának, kezdettől fogva figyelemmel kísérte és támogatta alapítványunk tevékenységét. 2010-ben a Szabó Ferenc emlékére rendezett konferencián hozzászólásában ismételten hitet tett az úttörőmozgalom és a honvédelmi nevelés fontossága mellett.

Kitüntetései: Ságvári Endre Érdemérem, Kiváló Úttörővezető, Úttörővezető Érdemérem, Kiváló Ifjúsági Vezető, Ifjúságért Érdemérem, KISZ Érdemérem, Szolgálati Érdemérem (15-40 év), Gyermekéért Érdemérem, Közbiztonsági Érdemérem, Haza Szolgálatáért arany fokozat, Szolgálati Érdemérem, Munka Érdemrend ezüst fokozata, Kiváló Határőr.

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

Felelős kiadó: *A Múltunk Öröksége Alapítvány*

Főszerkesztő: dr. Pap István

Nyomdai előkészítés: *Révész György*

Nyomás: Civil Nyomda, Szeged

Honlapunk: <http://www.multunkoroksege.hu>

Elektronikus levélcím: kapcsolat@multunkoroksege.hu

Postacímünk: 1062 Budapest Bajza u. 62.